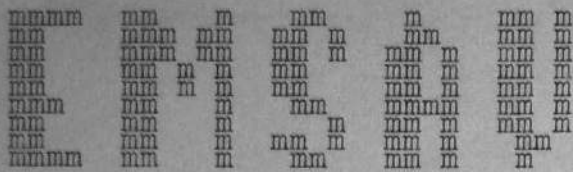

EMSAV

KELAOUENN BOLITIKEL

MIZIEK

Niv. 12 - Kerzu 1967

An niverenn : 2,00 F

Koumanant-bloaz : 20,00 F

Deraouiñ a ra ar c'houmanant e miz Genver

EMSAV

30, Place des Lices, 35 - RENNES

C.C.P. RENNES 2 460 10

Echu eo koumanant 1967.

Koumananterion 1968 hepken a zegemero niverenn Genver.

T a o l e n n

Stad al labour e diwezh 1967	p. 313
Evezhiadennoù war stagidigezh Breizh ouzh Bro-C'hall	p. 319
<u>Kuzul ar Brezhoneg</u> hag an Emsav	p. 324
Roll ar pennadoù embannet gant <u>Emsav</u> e 1967	p. 334
Gerva 1967	p. 337

STAD AL LABOUR E DIWEZH 1967

Gant daouzekvet niverenn Emsav ez eo mat ober ur sell-tro war dachenn al labour.

E 1962 e stage ganti un dornadig tud. O lakadenn-loc'hañ oa n'eus ket a Emsav hep emsaverion, ha dre-se, mar soñjant evel an holl ez eo an emsaverion a ra an Emsav, e lakaent ouzhpenn en deus an Emsav da grouiñ an emsaverion. Alese ar benveg-stummañ a zeraoujont sevel, a zo hiziv en hor c'herz.

Treset ez eus un hentadur pazennaouet resis o kas eus an derez mann betek talbennoù an Emsav, - an derez mann o vezañ stad an dud e Breizh hep anaoudegezh eus ar yezh, hep an disterañ stummadur emsavel.

An hentadur-se zo dezhañ tri zennad, tri derez, a c'haller termenañ evel-henn : dont tre er bed brezhonek, piaouañ kevala istorek (1) an Emsav, kemer lec'h en Emsav.

Emañ an derez kentañ e kefridi Kelc'h Debauvais. Ar C'helc'h a aoz bruderezh er c'hêrioù ma emañ diazezet a-benn bodañ danvez skolidi. Dasparzhet e vez ar re-mañ etre ur c'horf a gelennerion urzhiet-strizh. Ken strizh-all e vez kenurzhiet al labour a-hed ar bloavezh-skol evit degas an disoc'hoù uhelañ dindan an amzer verrañ. Ne vez ket miret war ar roll ar skolidi na heuliont ket, dre forzh pe abeg e ve, raktres sizhuniek ar gelennadurezh. Houmañ a c'hoarvez a zeskiñ brezhoneg eeun skrivet ha komzet, diazezoù an Istor en ur c'hentañ bloavezh, elfennoù al lennegezh, ar yezh ouiziel ha kalvez-el en un eilvet bloavezh. O skoazell a c'houlenn ar C'helc'h digant aozadurioù dizalc'h evel Skol Ober evit reizhadur ar poelladennoù, K.E.A.V. evit gwelladur ar skolidi war ar yezh komzet. Adalek diwezh ar bloavezh kentañ e vez aotreet ar skolidi, diouzh ma'z int barrek, da dremen arnodenn an Trec'h Kentañ. Ouzhpenn-se, diwar fin ar bloav-

ezh kentañ bepred en o feder da gemer perzh e devezhioù studi ha stummañ, hage fizier enno kefridioù da seveniñ dindan renerezh kargidi eus ar C'helc'h pe eus an aozadurioù kevreet.

E-kichen Kelc'h Debauvais, emañ abaoe an hañv diwezhañ, un aozadur nevez o plediñ gant diorreadur ar grennarded, Framm Yaouank-iz Vreizh.

War an eil derez emañ S.A.D.E.D.. Adalek ar 6^t bloavezh-skol, an hini a zo o ren, ez eo skoueriekaet ar studioù eil derez, en un doare hebleg a-walc'h evit ma c'hallo pep hini dibab ar roll labour a zere ouzh e zonezonoù hag ouzh ar c'hefridioù goulennet digantañ, hogen evelkent oc'h enderc'hel un niver a zanvezioù ret (2), evel ma tiskouez ar Reizhennoù nevez embannet. Tra nevez ivez, adalek ar bloavezh-mañ e vo klozet pep rummad-studi gant un arnodenn, ar berzh en arnodenn-se o lakaat ar studier e piaou d'un testeni. Gant c'hwec'h testeni e tiraez ur c'hraz kentañ, anvet ar sebouriezh. Evit gounit an eil graz, anvet an drevouriezh, e rank sevel div oberenn dre skrid, pleustradennoù war daou zanvez disheñvel eus ar roll kelennadurezh. Ouzhpenn o labour-skol o deus skolidi S.A.D.E.D. da gemer perzh a) en dalc'hoù studi ha stummañ emsavel hollek, politikel, gwazadurel, lennegel, h.a., a vez aozet e ren ar bloaz gant ar strollad pe gant an aozadurioù kevreet, b) el labour gwazadurel pe arbennik (kelennerezh, reizherezh poelladennoù, skridaozerezh, bruderezh, standur ar gwazvaou, h.a.) a zegas anezho da gaout renk etre an emsaverion. Tri bloavezh e pad ar studioù reoliek e S.A.D.E.D., lakaomp pevar bloavezh evit ar studierion a ya betek an drevouriezh. A-raok diwezh an tri bloavezh-se avat e tremen ar studier war an trede derez, hini al labour war an dachenn.

Derez ar gefridiaded eo an trede derez, da lavarout eo ar par ma kemer an emsaver stummet e garg en Emsav. Liesdoare ha kemmus eo dre ret an derez-se. Derc'hel kont ez eus d'ober eus ezhommoù an ampoent, eus donezonoù, barregezhioù ha stummadur pep hini. An hent-

où a denn war un dro d'ar genurzh ha d'ar gengrad, muioc'h d'ar gengrad keit ha ma chome bihan niver ar gefridiaded, muioc'h d'ar genurzh bep ma kresk o niver. Daveet e c'hell bezañ an hevelep kefridiad pe d'ur skourr politikel, pe d'ur skourr kelennadurel, pe d'ur skourr meradurel kenkoulz-all. Dre dermenadur, e tle un emsaver stummet bezañ gouest da adsevel ar framm a-bezh, goude ma ne ve nemetañ o chom eus an holl gefridiaded a labourere ennañ.

Dindan dri bloaz enta ez eur evit tremen eus an derez mann da live ar gefridiaded ha kemer perzh oberiant en Emsav rakstadel. Dalc'het ez eus kont evel just eus an deskadur dastumet er skolioù estren a-hend-all.

E diwezh 1967, mar'd eus ul lakadenn diazez da zezrevell, ez eo : an emsaverion stummet a ra an Emsav frammet.

Bep ma kreske an Emsav war dachenn ar stummañ, ez ae war-raok a dizh bras en un domani all, hini an diorreadur politikel. Abaoe ugent vloaz edo un dornadig labourerion o pleustriñ dizehan war an danvez politikel. En An Avel, Avel an Trec'h (3) emañ diazez ar gelennadurezh stadel ma sav diouti hiziv kement tra a vez sevenet e Breizh evit krouiñ ar Stad a zo pal an Emsav. Dre ar gelennadurezh-se emañ adunanet en ur c'horf kempoell an holl luskadoù emsavel a ra Istor Breizh, adalek politikerezh NEVENOE betek prienterion gentañ ar Stad Vrezhon en eil palevarzh ar c'hantved-mañ. En ebrel 1965 e voe lakâet en e sav ur bodad-studi politikel, e genver 1967 e teue niverenn gentañ ar gelaouenn bolitikel Emsav, en here 1967 e voe diazezet stroll-bleniañ an Emsav rakstadel, dezhañ da gefridi gentañ leviañ framm an aozadurioù kevreet ha kenurzhiañ e greskidigezh.

Un arackadenn vras eo krouidigezh ar stroll-bleniañ. Gantañ e kav an aozadurioù-stummañ hag ar skourroù all eus an Emsav frammet ar goudor politikel na c'hellont ket dioueriñ. Drezañ ivez ez eus savelet un obererezh kefridiel hag ur vuhez foran diforc'h da vat diouzh an obererezh hiniennel hag ar vuhez prevez, ha roet un dro

stadel d'ar vuhez vroadel. N'emañ ket mui an Emsav harpet war bersonelezhioù, pilerioù bresk a ziflosk deiz pe zeiz, met war un azez dibersonel adeiladet diouzh ezhommoù ar vuhez foran.

Hiviziken, evel pep keodedour en e rezid, en deus an emsaver div vuhez : ur vuhez foran dre an obererezh a ren er framm, ur vuhez prevez, a zo ivez emsavel, en e diegezh, en e zarempredoù a geneiliez, - an darempredoù-mañ a geneiliez o vezañ peurliesañ skoulmet da geñver e vuhez emsavel foran a-hend-all.

Ur wellaenn vras a zeu ivez dre berzh ar framm rakstadel d'an emskiant vroadel hec'h-unan. Diveuziñ a ra houmañ eus latar an drivliadelezh hiniennel, mammenn an dizurzh hag an diefedusted, evit en em anaout evel micherourez ar sevel-Stad. Er c'heñver-se, ha n'eo ket unan eus ar c'heñverioù disterañ da lakaat e kont, e kemer endeo ar framm rakstadel, forzh pegen eginek e ve, roll ar Stad : bezañ benveg-ergorelaat, ha dre-se benveg-unvaniñ ar vroad. Drezañ e paouez an ober broadel a vezañ an difreterezh emdarzhek ha c'hwitus hon eus anavezet, evit gwiskañ ar furm emouiziek ha bastus a zo e gwirionez furm pep ober stadel.

A-vec'h diwanet en deus bet ar stroll-bleniañ politikel kudennoù pleustrek da zirouestlañ.

En-dro d'ar framm rakstadel ez eus ur rodennad hiniennelezhioù, mui pe vui enkorfet en oberennoù diseurt, a zo dilerc'hioù an Emsav kent. Kudennoù a sav ganto, amjestr alies, a zo neoazh diskoulm dezho. Eus an dud hag an oberennoù-se e c'haller ober daou rumm : ar re a zo chomet yac'h ganto ar spered emsavel, - ar re-mañ a wel gant levez un Emsav frammet o tiwanañ ha darev int da genlabourat. Ar re all zo al ledemsavioù, pe an emsaverion aet da fall ganto ar spered emsavel, a gil rak an Emsav frammet, a gouezh buan d'o zro el ledemsavioù. Unan eus heuliadoù diazezidigezh an Emsav frammet a vo, n'eo ket hepken rediañ an emsaverion silwink da zibab etre an Emsav hag al ledemsavioù, met skubañ kuit mougenn al ledemsavioù eus gouloù an Emsav.

E-se, emañ ar rodennad o vont da steuziañ buan. Kenkoulz-all, n'eo ket ganti emañ ar gudenn, met gant ar pezh a zo en tu all dezhi ha na welomp ket mat peogwir eo stanket ar gwel dimp ganti end-eeun. Koulskoude en tu all da rodennad an Emsav kent hag al ledemsavioù emañ ar re ma labour an Emsav frammet evito, pobl Vreizh. Anat eo n'en deus an Emsav nemet kollet re a amzer a-raok sammañ enkadennoù ar vro. P'emañ hiziv a-wel dezhañ diskoulm e gudennoù diabarzh, e c'hallo gwelloc'h a-se en em astenn d'ar vro, ha reiñ da stourmoù-bevañ ar Vrezhoned ar goudor, ar ster, ar pal hag an unvaniezh a vank dezho evit bezañ trec'h.

Kement-se ne empleg ket e tle an holl oberennoù brezhon bezañ sterniet gant an Emsav frammet. Aze e kejmp en-dro gant pennaenn an div veli (4), eleze an aotrouniezh speredel hag ar galloud politikel.

Kefridi ar galloud politikel eo plediñ gant ar gumuniezh vroadel e stern ar Stad. Kefridi an aotrouniezh speredel eo plediñ gant ar madoù emañ ar Stad end-eeun en o gwazonezh, en o zouez ar re end-eeun a zo sol he reizhwiriegezh. Da skouer, mar ro ar Stad da izili ar gumuniezh vroadel an tu da embreger o rezid, ez eo emell an aotrouniezh speredel termenañ ar rezid-se ha diorren ar skiant anezhi er gumuniezh vroadel. Kemplezh eo an darempredoù etre aotrouniezh speredel ha galloud politikel, ha pep Stad he deus d'o savelañ war an dachenn : kement a ziskoulmoù ez eus hag a Stadoù. War ar bazenn m'emañ an Emsav, ne c'hellomp ket tremen hep reiñ ur pleusk kentañ d'an darempredoù-se.

Ma n'he deus ket ar Stad ar gwir da virout nep den a gemer perzh en aotrouniezh speredel, ne c'hell ket ivez an aotrouniezh speredel lakaat ar Stad en arvar. Kemeromp div skouer, hini un oberenn relijiel, an Unvaniezh Speredel, hini un oberenn lennegel, Al Liamm.

An Unvaniezh Speredel zo he fal krouiñ ur gumuniezh a spered

relijiel etre kristerion an Emsav. Al Liamm zo he roll embann ober-
 ennoù lennegel an emsaverion, dre-se krouiñ ur vuhez speredel unvan
 gwriziennet en endoniad bev an Emsav, bezañ egin ar sevenadur brezh-
 on a vleunio er vro adsavet. E-keñver an oberennoù-se en deus an
 Emsav politikel frammet ur rumm dleadoù : o anaout evel dalc'hour-
 ezed ha krouerezed madoù 'zo eus ar gumuniezh en deus-eñ da leviañ
 ha da ziorren; o anaout ivez evel unvezioù kevredigezhel dizalc'h
 dioutañ ent-frammel, - e nep doare ne c'hell ur bodad renet gant an
 aotrouniezh speredel talvezout da venveg d'ar galloud politikel,
 nag ivez da venveg a c'halloud politikel; da heul, doujañ d'o diz-
 alc'hted hag he gwareziñ.

E gwir ar galloud politikel avat emañ goulenn digant an aotr-
 ouniezh speredel ma ne lakaio ket diazezoù ar Stad (pe an Emsav) en
 arvar. Lakaomp e stagfe ur gevredigezh speredel da ledañ ur gelenn-
 adurezh noazus d'an Emsav, e rankfe an Emsav politikel diskouez e
 c'halloud en he c'heñver ha lemel an nozadur.

An aotrouniezh speredel diouzh he zu n'emañ ket diveli dirak ar
 galloud politikel. O fal d'an daou o vezañ plediñ gant mad boutin ar
 vroad, he deus an aotrouniezh speredel ar gwir leun da varn ar gall-
 oud politikel war an doare ma seven e gefridi war e dachenn, da lav-
 arout eo e stern ar Stad, hag embann he barnedigezh a-benn heñchañ
 ar vroad, diouzh ret war-du un diskoulm a c'hell bezañ an dispac'h
 freuzañ-Stad.

Setu perak, adalek bremañ, e tle an Emsav frammet sellout evel
 reizh kaout en e gichen oberennoù o verkañ al lec'h a zalc'ho an
 aotrouniezh speredel e-keñver ar Stad.

(1) Sl. Perak devezhioù studi politikel ?, Emsav 11/283, ha 290.

(2) Daveet ar yo roll an testenioù ret evit piaouañ graz ar sebour-
 iezh e diwezh ar 6^t bloavezh-skol da gement hini en goulenn
 digant S.A.D.E.D.

(3) Pennañ testennoù politikel An Avel hag Avel an Trec'h zo bet
 adembannet gant Preder, Teskad skridoù politikel Youenn OLIER,
Tonkad 62, Kaier 37-38, 1962.

(4) Sl. Gwerinveliezh, Emsav 9/223, ha 225 pergen.

EVEZHIADENNOU WAR STAGIDIGEZH BREIZH OUZH BRO-C'HALL

O lenn levrioù Istor Breizh pe ar strobell lizheradurel pourchaset d'al ledenez-mañ gant abafferion ar stourm rannvroel e weler mat n'eo meizet e nep doare ster ar stagidigezh ouzh Bro-C'hall c'hoarvezet e derou ar 16^t kantved. Setu perak n'eo al lodenn vrasañ eus ar stourmoù embreget e Breizh evit hec'h adsevel sañset nemet reuzioù kilstourmel. Grevus eo ar reuzioù-se e meur a zegouezh, met dreist-holl peogwir e kasont Brezhoned kalonek da zisoc'hoù c'hwitus na reont nemet drastañ buhezioù tud ha pellaat un tamm muioc'h bemdez ar vro diouzh hec'h adsavidigezh. Klaskomp gwelout un tamm sklaeroc'h. Da zibenn an Dugelezh eo aet da get pezh a chome eus rouantelezh Vreizh. An darvoud nesañ zo bet flastridigezh an arme vrezhon e Sant-Albin-an-Hiliber. Arabat ankouaat da gentañ an abegoù hollek o deus kaset ar vatimant kozh d'ar strad :

- Rannadur ar gevredigezh vrezhon etre brezhonegerion enket er stuzegezh keltiek ha gallegerion levezonet gant sevenadur arnevez Bro-C'hall o tiorren.

- Diouer a spered politikel e-touez ar vrientinion.

Dezrann an abegoù hollek o deus disoc'het d'ar stagidigezh.

Anat eo n'he doa ken Breizh benveg politikel, meradurel, diplomatel, soudardel, finañsel na sevenadurel sirius ebet evit diorren hec'h uhelvennad broadel, na zoken gwareziñ ur gevredigezh vrezhon diempret.

Ar vuhez vroadel

Moarvat e chome a-strew un tamm dre-holl elfennoù eus ar vroadelezh vrezhon, hogen, n'eus tu ebet adarre da lavarout e oant frammet er pezh a zo ret mat envel ur vuhez vroadel wirion. Ar vuhez vroadel

n'eo ket n'eus forzh petra, n'eus forzh pe drivliad breizhat, met kenc'hoari holl nerzhioù speredel ha danvezel ar vro e sell da seveniñ galvidigezh hollvedel ar gevredigezh vrezhon. Moarvat o deus degaset ar Vrezhoned hini ha hini meur a dra d'ar bed, - er Gwir : levezon Sant-ERWAN war ar vreutaerion, levezon Beltram AN ARC'HANTREG war ar gwir etrevroadel; er Vezekniezh : kavadennoù LAENNEC, h.a. Evel kumuniezh vroadel n'o deus degaset netra d'ar bed a-vremañ. Er c'hontrol, kemeret o deus ar Vrezhoned perzh evel goprsoudarded er brezelioù impalaerel a-enep d'ar gouennoù pe d'ar sevenadurioù isdiorreet, ha n'o deus kemeret perzh oberiant ebet en aozadurioù etrevroadel na degaset o strivoù da skoazellañ ar broioù all o tiorren.

Elfennoù ar vuhez vroadel

Distroomp war ar rannoù meneget eus ar vuhez vroadel. A-fet politikerezh ne c'haller ket kemer evit kendivizoù politikel ar flap kaset er Breudoù pe e Parlamant Breizh a-hed o dalc'hoù bloaziek. Tennañ a rae ar re-mañ muioc'h d'ur bourouell mat da abuziñ amzer vak noblañsoù dilabour eget da brientidigezh un emsav politikel youlek. N'eo ket e vefe bet diot penn-da-benn pezh a veze lavaret enno, diefed a-grenn kentoc'h evit diskoulmañ tonkad reuzeudik ar vro. N'o deus talvezet nemet da douellañ Breizhiz keit ha m'int padet.

Heñveldra evit ar veradurezh : ur wech kouezhet ar veli bolitikel e krabanoù an estren, n'eo mat ar veradurezh nemet da seveniñ urzhioù ar veli-se, da lavarout eo da gorvoiñ pinvidigezh ar vro, peurgetket ar binvidigezh armerzhel a-benn diorren armerzh Bro-C'hall he deus tennet evel-se ul lodenn vras eus he galloud a-vremañ eus Breizh. M'he deus Breizh da adkemer ar pezh a zo bet tennet diganti, ne vo kaset da benn al labour restaoliñ-se nemet pa vo ur veradurezh sentus ouzh ezhommoù ar bobl vrezhon ha n'eo ket ouzh c'hoant-skrapañ un impalaerded aloubus.

Petra a rae diplomated Vreizh e kantvedoù diwezhañ an dieubiezh ma n'eo ket plediñ dreist-holl gant eurediñ en estrenvro hêrezed an tiegezhioù uhel ha difenn brientoù un nebeut noblañsoù diatebek ? Ar re o deus bet an eurvad da lakaat o fri e dielloù an diplomaterezh brezhon kent ar stagidigezh ouzh Bro-C'hall a oar mat n'eus ket enno kalz trechal gant difenn madoù ar vro evel ar c'henwerzh diavaez, an dud divroet, ar verdeadurezh pe ar c'hevratoù sinet gant embregerezhioù ar broioù all.

Hag ar soudarded. An holl a oar e oa hogos dieub pep Breizhad d'en em c'hoprañ e servij ar C'hallaoued, ar Saozon, an Alamaned, diouzh ma troe en o fenn pe diouzh ma vezent paeet kentoc'h : kounaomp avanturioù GWESKLIN er c'heñver-se, ur soudard na oa ket e-unan emichañs, ha n'en deus graet goude-holl nemet evel ul lodenn vras eus e genvroiz betek en hon amzerioù.

Keloù ebet kennebeut eus ur politikerezh speredek diwar-benn finañsoù ar vro goude drouziwezh ar stagidigezh ouzh Bro-C'hall. Moarvat e krede da dud 'zo e oa a-walc'h peuriñ un tamm muioc'h bemdez diwar ar gouerion, ar besketarion pe ar vicherourion vihan evit adsevel an teñzor foran, hogen e nep lec'h ne gaver meneg eus ur raktres bennak evit prientiñ ur stourm moneizel nevez. Ret e vije bet kaout un tamm ijin evit-se, gwir eo, hag e oa kement-se goulenn re war a hañval digant hon uhelidi. Re abred marteze evit tud 'zo ? Koulskoude d'an ampoent-se end-eeun edo broioù evel Bro-C'hall pe Vro-Saoz o klask diazezoù mennoziadel d'o moneizioù a-benn ober anezho kalvezerezhioù arveradus evit an armerzh arnevez.

Ha talvezout a ra ar boan komz eus sevenadur d'ur c'houlz n'eo deuet Breizh a-benn da seveniñ mennad resis ebet e-keñver he zonkad ? Eus ar sevenadur keltiek en doa bleuniet war al ledenez-mañ eus ar pempet d'an dekvet kantved n'eus bet kavet nemet bruzhun da zastum. Eus ar pemzekvet kantved da zibenn an naontekvet kantved zoken ne vo graet, remziad goude remziad, nemet rastellat ar c'hornbroioù,

ar rannyezhoù hag an troioù-lavar e-ser renkadur ar gerioù burzhudus-se e geriadurioù a bep seurt. Un toullad folklorourion hepken evel H. KERVARKER pe F. AN UHEL a soñjo eo mat ivez dastum skridoù. Ret eo bet gortoz derou an ugentvet kantved a-rack gwelout skridoù nevez o tont da ziskouez e c'hell an ijin brezhon en em zispakañ c'hoazh war an douar trubuilhus-mañ. Atredoù rouantelezh Vreizh zo bet dastumet a-hend-all, gwir eo, gant an hengounioù hag an dielloù a bep seurt strobet gant an istorourion. Met aner eo deoc'h klask e kement-se ar youl da adsevel Breizh evel bro. Keuz d'an amzer dremenet hepken a-berzh tud na ouzont ket sammañ o reuzeudigezh a drec'hidi na disoc'hañ.

Daoust ma'z eo du an daolenn e vezer degaset da anzav n'eus nemeti a c'hell displegañ dre vras penaos eo bet goueledet ken aes an ensavadurioù broadel goude faezhidigezh Sant-Albin-an-Hiliber. An emgann-mañ n'eo bet nemet un darvoud a c'hellfe bezañ c'hoarvezet abretoc'h pe ziwezhatoc'h, met a zo da gompren n'eus forzh penaos en un emgav hollek. Anez degemerout seurt savboent a glot gant ar pezh a anavezomp eus ar mareoù-se n'eus tu ebet da gendivizout en un doare reizhpoellek diwar-benn tonkad ar vro na da empennañ un hent bennak d'an adsavidigezh.

Emgann Sant-Albin-an-Hiliber en deus krennet Istor Breizh dre an nerzh, peogwir en deus an nerzh brezhon graet diouer pe c'hwitet en deiz-se. Aner eo enta gortoz un diskoulm emsavus hep implij adarre an nerzh a zivac'ho Breizh diouzh hec'h enkadennoù. Ar gudenn eo gouzout petra eo an nerzh ha penaos e vez adsavet ur vro aloubet pe zoken pezh a zo gwashoc'h dic'houzvez eus he broadelezh. Kement-mañ a zegas ac'hanomp adarre d'an Emsav.

Hentennoù evit dizarbenn ar stagidigezh.

Ur wech dezrannet abegoù hollek drouziwezh Istor Breizh aroueziet gant ar stagidigezh ouzh Bro-C'hall, n'eus nemet kemer an hent

kontrol evit adsevel. Prantadoù an adsav zo neuze :

1. Unvanidigezh ur yezh lennek ha krouidigezh ul lennegezh vroadel.
2. Studi an Istor ha diorreidigezh ur gelennadurezh politikel.
3. Stummidigezh emsaverion a vicher hag o frammidigezh en ur strollad broadel.
4. Prientidigezh an dispac'h broadel a roy tu d'ar bobl vrezhon a-bezh da implijout an nerzh evit dizarbenn un tonkad estren a gondaon ar vro d'ur marv diremed.
5. Disoc'hidigezh an dispac'h broadel d'ur Stad Vrezhon a vo ar benveg reizh nemetañ gouest da ziorren Breizh.
6. Ar pal pellañ zo aotren d'ar Vrezhoned seveniñ o galvidigezh evel tud en dro-mañ.

Anat eo ivez ne c'hell hini ebet eus ar prantadoù-mañ bezañ lakaet en arvar gant Brezhon ebet, hag e tle kement hini a asur labourat evit Breizh bezañ barnet e strivoù e dave gant ar gelennadurezh emsavel.

"KUZUL AR BREZHONEG" HAG AN EMSAV

Krouet e voe Kuzul ar Brezhoneg e gwengolo 1957 evit bodañ ar c'helaouennoù hag ar c'hevredigezhioù o labourat e brezhoneg. "Pal ar C'huzul a zo harpañ e pep feson al labour graet evit ar yezh; bruderezh, dastum arc'hant ha difenn gwirioù ar brezhoneg unvan" (1).

Er mare-se c'hoazh edo an nec'h o ren e kalon meur a emsaver en abeg d'al ledemsavioù; en abeg ma kinnige ar C'hallaoued o skoaz-ellañ, goude bezañ aotreet dezho ur skrivadur evit ar brezhoneg, roet dezho ar gwir da gestal, h.a. (2). Santout a rae an emsaverion an ezhomm d'en em unaniñ evit derc'hel penn. Evel-se e tiwanas Kuzul ar Brezhoneg. Gwander bras ar gevredigezh nevez avat oa bezañ ur c'horf a yezherion gant mennozhioù politikel, e-lec'h bezañ ur c'horf a bolitikerion gant mennadoù war ar yezh. Koulz ha netra e oa he nerzh dirak nerzh ar Stad C'hall, an hini a oa da dizhout a-dreñv spesoù al ledemsav.

S.A.D.E.D. a zeuas da ezel Kuzul ar Brezhoneg d'ar 6 gwengolo 1964, - dre spered a genurzh. War un dro avat e resisae S.A.D.E.D. e bal :

"Hor strollad n'eo ket ur strollad politikel. Padal, ur ster politikel zo d'ar pezh a ra S.A.D.E.D..

"S.A.D.E.D. a lakaomp da lodenn eus ur framm klok. Ar framm klok zo kement ensavadur he deus hor bro ezhomm evit bevañ e-touez ar broioù all. S.A.D.E.D. en deus dibabet un dachenn resis, an deskadurezh eil derez; n'emañ ket e soñj mont er-maez eus an dachenn-se.

"Evitañ da vezañ war un dachenn strizh avat, en deus hor strollad ur pal politikel. Dibabet en deus bezañ war an hent a gas d'ar Stad Vrezhon. A-walc'h eo evit bremañ, evit gouzout spis kement en deus d'ober, lakaat emañ S.A.D.E.D. war an hent a gas d'ar Stad Vrezhon. Bep ma klokaio d'ar framm e spisaio da stumm ar pal." (3).

En ur ober tri bloaz avat ez eo aet ar framm war glokaat. Strolladoù all zo bet krouet, kevreet strizh e-keñver levrierezh ha

gwazerezh ouzh S.A.D.E.D.. An hini diwezhañ-holl, Emsav, zo bet ur gammed a-bouez war-raok. Gantañ ez eus deuet kemmadurioù bras e dezvad S.A.D.E.D. : paouez a ra ar strollad-mañ a vezañ emren evit bezañ enframmet en un aozadur ledanoc'h dindan ul levierzh politikel. Korf a stummerion gant mennadoù politikel etre 1962 ha 1967, e teu e 1967 da vezañ skourr-stummañ en ur c'horf politikel (4).

Da heul ar c'hemmadur-se e ranke S.A.D.E.D. ober un adwel war e engouestladurioù diavaez, en o zouez al liammoù etrezañ ha Kuzul ar Brezhoneg.

Diouzh un tu ne c'halle ket tremen hep reiñ da anaout d'ar C'huzul an engouestladur nevez edo o paouez kemer. Diouzh an tu all e tlee, mar dlee chom ezel eus Kuzul ar Brezhoneg, goulenn digantañ gwarantou e seurt doare ma ned afe ket e liamm ouzh ar C'huzul d'ur skoilh en e hent politikel, en e labour pe en e surentez.

Aze eo dav menegiñ un nebeut devoudoù.

Mar klasker termenañ obererezh Kuzul ar Brezhoneg, e chomer berr : ur meni kuzul-brezel e voe er mare ma lakae al ledemsavioù, a greded, an Emsav en arvar. Hiziv, tremenet an dañjer, e talc'h ar C'huzul da vodañ e izili div wech ar bloaz. Un doare eo evito d'en em welout ha da zanevellañ al labour o deus sevenet en o bloavezh. Aotreet eur d'en em c'houlenn, hep droukvenn, da betra e talvez Kuzul ar Brezhoneg.

A-du-rall, meur a wech en deus Kuzul ar Brezhoneg embannet "ne rae ket a bolitikerezh". Pezh a zo ur mennad diboell forzh penaos, rak unan eus kudennoù diazez pep Stad eo dre anien kudenn ar yezh. Hogen Kuzul ar Brezhoneg ne dremen ket hep ren un ober politikel, evel m'emaomp o vont da ziskouez, - en ur ziskouez ouzhpenn ez eo an ober politikel-se dizegemeradus gant nep aozadur a gemer ar Stad Vrezhon d'e bal.

En ebrel 1959 e kase ar C'huzul bodet e Karaez ul lizher o

"c'houlenn gant doujañs digant Pennadurezhioù ar Vro ober ar pezh a zo en o galloud evit ma c'hell ha ma venno Breizhiz

yaouank gounit o buhez en o Bro, hag adsevel ur Vreizh nevez ha pinvidik. ()

"Pa'z eo ken grevus stad an traoù, ha poent-bras diskoulmañ kudennoù Breizh bet dilezet keit 'zo, e c'houlenn Kuzul ar Brezhoneg digant Kuzulioù Meur ar pemp departamant breizhat, hag ar Parlamantourion en em vodañ e Roazhon da studiañ gant dileuridi ar Gouarnamant an diskoulm da gudennoù ar c'henwerzh, an ijiner-ezh, al labour-douar, ar pesketaerezh, ar c'helennerzh..."

Meur a wech ivez etre 1961 ha 1965 e klaskas Kuzul ar Brezhoneg kenlabourat gant Kendalc'h (5) ha Fondation Culturelle Bretonne Emgleo Breiz, aozadurioù ledemsavel o tegemerout ar galloud gall da c'halloud reizh ar vro-mañ. Studiet e voe zoken gant burev ar C'huzul ur mennad goulenn emezelañ en aozadurioù-se.

E mae 1967 e voe savet dindan anv Kuzul ar Brezhoneg ul lizher nevez da "ItIt hag AoAo Dilennidi Departamantoù Breizh" evit ma ve roet o reizhskrivadur da anvioù-lec'h ar vro war ar panneloù-hentoù. Daoust ma ne sinas ket S.A.D.E.D. al lizher-se e voe lakaet e anv en traoñ anezhañ evel unan eus ar sinerion. Klemm a savas, hogen ne voe ket degemeret e glemm.

Dav e oa da S.A.D.E.D. avat, a-raok kemer nep disentez, gouzout hag-eñ e oa mennet Kuzul ar Brezhoneg da gemer ur pouez bennak en Emsav, ha dreist-holl da reizhañ e linenn bolitikel.

D'ar c'hentañ a viz here 1967 e rae dileuriad S.A.D.E.D. an diskleriadur-mañ dirak Bodadeg Veur ar C'huzul dalc'het e Karaez :

1. Emañ S.A.D.E.D. o kemer lec'h en Emsav-dieubiñ. Ar mennad-mañ zo hini ar Strollad abaoe e grouidigezh (sellout Danevelloù 1964 Kel-14/17, Danevelloù 1965 Kel-22/4, Danevelloù 1966 Kel-122/603). Enframmet eo bremañ S.A.D.E.D. en emsav politikel brezhonek. Da heul an engouestladur-se :

a) e kendalc'h S.A.D.E.D. gant e gefridi a zo bezañ ur skol evit an emsaverion diouzh ezhommoù an emsav politikel brezhonek (sellout Danevelloù 1963 Kel-3/8, Danevelloù 1964 Kel-14/16-17, Danevelloù 1965 Kel-22/11-13, Danevelloù 1966 Kel-122/603,615)(') ;

b) hogen n'eo ket aotreet ken S.A.D.E.D. da gevreañ
- na gant kevredigezhioù na gemeront ket da bal savidigezh ar Stad Vrezhon pe a anavez e doare pe zoare gwirioù d'ar galloud gall e Breizh ("),

- na gant kevredigezhioù na gemeront ket da bal savidigezh ur

Stad a yezh vrezhonek pe a zegemer ur yezh estren d'o yezh labour ("');

k) ez asant Izili S.A.D.E.D. d'an engouestladur hollel ez eo hini an Emsav-dieubiñ. Dre-se ne c'hell ket S.A.D.E.D. sellout evel un engouestladur gwirion an ereoù a zo bet betek-henn etre Kuzul ar Brezhoneg hag ar c'hevredigezhioù bodet gantañ.

2. Goulenn a ra S.A.D.E.D. digant Kuzul ar Brezhoneg :

a) pe : 1/ spisaat e lec'h e-keñver ar politikerezh, da lavarout eo e-keñver ar Stad C'hall diouzh un tu, e-keñver an emsav politikel brezhonek o komz en anv ar Stad Vrezhon diouzh an tu all (""),

2/ dibab ur pal pleustrek hag hentoù-ober d'e dizhout,

3/ en em frammañ e-keñver an ober dibabet, e doare da stignañ etre e Izili keñverioù-labour ha da fetisaat engouestladurioù war an dachenn e-ser ur programm termenet dre ar munud ha deiziadet strizh;

b) pe, mar kav ez eo dic'halloud da seveniñ an tri c'hraf amañ diaraok, embann e zivodadur.

3. Ne vo ket S.A.D.E.D. evit gortoz pelloc'h eget ar c'hentañ a viz genver 1968 disentez Kuzul ar Brezhoneg a-zivout ar goulennoù graet outañ. Diouzh ar respont roet gant Kuzul ar Brezhoneg e ouezo S.A.D.E.D. hag-eñ e c'hell lezel e anv war roll Izili Kuzul ar Brezhoneg. Hep respont d'an termen merket, ez en em gavfe S.A.D.E.D. dieub diouzh pep engouestladur e-keñver Kuzul ar Brezhoneg.

Izili 'zo eus Kuzul ar Brezhoneg o vezañ goulennet resisadurioù diwarbenn poentoù 'zo eus diskleriadur S.A.D.E.D., e voe roet dezho ar respontoù-mañ. Dave a ra an arouezioù etre krommelloù d'an arroudoù resisaet.

("") Lodek eo S.A.D.E.D. en emsav politikel a zo e bal sevel ar Stad Vrezhon. S.A.D.E.D. a zegemer ar pal-se, hep mont ('') er-maez eus an dachenn obererezh dibabet gantañ da lavarout eo an deskadurezh.

Hogen, degemerout pal an emsav politikel a empleg an engouestladurioù-mañ :

("")("") - degemerout hep distro kement a zo bet diazezet gant an emsav politikel war dachenn ar yezh, da lavarout eo :

("") - degemerout ar brezhoneg da yezh nemeti evit al labourdiabarzh hag an darempredoù etre e Izili (en ur aotren ar yezhoù all e degouezhioù termenet spis, ha bepred en darempredoù diavaez);

("")("") - degemerout ar stumm stadel roet d'ar brezhoneg, da lavarout eo ar reizhskrivadur diferet e 1941;

- (")("") - chom hep ren ober ebet, embann mennad ebet o vont a-enep da oberoù ha mennadoù an emsav politikel;
- (")("") - chom hep reiñ skoazell e nep doare da oberoù pe vennadoù o lakaat en arvar, gant rat pe get, diazezoù an emsav politikel, pe o vont a-enep da oberoù ha mennadoù an emsav politikel.
- (')("") Ne c'houlenn ket S.A.D.E.D. digant Kuzul ar Brezhoneg dilezel an dachenn en deus dibabet, na mont er-maez eus an dachenn-se e nep doare. Goulenn a ra digantañ avat diskleriañ penaos e veiz lec'hiadur an dachenn-se e-keñver ar politikerezh.

Ouzhpenn e c'houlenne adarre S.A.D.E.D. ouzh Kuzul ar Brezhoneg ha dianzav a rae al lizher d'an "dilennidi" c'hall. D'ar goulenn-mañ en devoe an hevelep respont, da lavarout eo n'emañ ket ar C'huzul e soñj kemmañ e linenn bolitikel.

S.A.D.E.D. a zaveas neuze ar gudenn dirak Poellgor-Leviañ Emsav. Hemañ a gasas da Kuzul ar Brezhoneg al lizher-mañ :

"Heuliet hon eus gant evezh emdroadur an darempredoù etre Kuzul ar Brezhoneg ha S.A.D.E.D. abaoe ho Podadeg Veur eus ar 1^{añ} here 1967.

"S.A.D.E.D. zo ur strollad o plediñ gant an deskadurezh, diazezet er framm politikel a zo dezhañ da bal sevel ar Stad Vrezhon.

"Dre nac'h freuzañ al lizher ho poa savet evit an "dilennidi" c'hall, e tiskouezit ez oc'h mennet da c'houlenn digant ar Stad C'hall ur goudor na c'hell bezañ roet d'al labour sevenadurel nemet gant ar Stad Vrezhon pe gant an aozadur politikel o komz en hec'h anv.

"Dre an diouer-se a ziazez n'eur ket evit reiñ ur frammadur da Kuzul ar Brezhoneg ha da heul, n'eo ar gevredigezh-se evit ren obererezh ebet.

"An diouer-se a ziazez ouzhpenn-se zo noazus ouzh ar c'hevredigezhioù o deus fiziet o anv e Kuzul ar Brezhoneg, ken e-keñver efedusted o labour, ken e-keñver o brud vat, ken e-keñver o surentez.

"Dre-se e roomp urzh da S.A.D.E.D. d'en em dennañ eus Kuzul ar Brezhoneg."

D'an 30 du 1967 e paouezas enta S.A.D.E.D. a vezañ Ezel eus Kuzul ar Brezhoneg.

*

* *

Nec'het e voe darn eus izili Kuzul ar Brezhoneg gant diskleriadur S.A.D.E.D.. Evito ne rae al lakadenn : un afer bolitikel eo tonkad ar brezhoneg, nemet degas dizurzh er gengevredigezh. An dizurzh avat ne zeue ket eus al lakadenn hec'h-unan, met eus an dic'halloud ma oant d'en em intent nag a-du ganti nag a-enep dezhi.

Mat eo, evit reiñ da gompren ster hollek an diviz kemeret gant S.A.D.E.D. hag Emsav, ren un dezrannadenn spis eus stad an traoù e Breizh er mare-mañ. Dindan dri fenn e lakaimp hon dezrannadenn :
I. Ar studioù II. Ar sevenadennoù III. Ar stourmoù.

I. Ar studioù.

Un niver mat a dud a ra studioù war Vreizh.

1. Reoù 'zo a studi ar yezh hag ar yezhoniezh, ar grennezh, an henezh, al lizheradur kozh hag arnevez; an henistor hag an hanez kempredel; ar stuzegezhioù lec'hel bremañ ha tremenet, an teodyezhoù, ar folklor, h.a.

2. Reoù all a studi stad ar gevredigezh, kendreiñ ar boblañs, frammadur ar c'hendereoù; dasparzh ar gennadoù armerzhel, argemmadur ar c'horvoderioù, isdiorreadur ar vro, h.a.

War veur a amboaz disheñvel avat e vez renet ar studioù-se :

a) Pe evit bastañ d'un ezhomm eus an Emsav frammet : evit en em stummañ evel emsaver; evit prientiñ ar Stad a zeuio da dermen al labour-dieubiñ hag ar sevenadur a zisoc'ho dioutañ.

b) Pe evit mad ar studier e-unan a gav eno e blijadur digenvez pe lodennet gant kenseurtes. An hent-mañ n'eo ket dre ret diboell, na dre ret didalvoud. Hogen, dindan levezon an Emsav, dre anadenn an heklev (6), ez eo techet studierion ar rumm-mañ d'en em lakaat da zifennerion ha da virourion an danvez a studiont. Evel-se e weler e Breizh tud o stourm evit dere'hel ar stuzegezhioù henvoazel (7) en o sav. Ur stourm diboell eo, ha noazus ouzhpenn, pa glask an dud-se tremen da emsaverion.

k) Pe evit mad un aozadur estren bennak a c'hopro ar studier, o c'hrataat dezhañ da skouer grazioù er Skol-Veur en eskemm d'e bleustradennoù war stuzegezh, poblañs pe armerzh Breizh, o fiziout ennañ kargoù kefridiel a-benn startaat e "lealded" d'ar Stad.

Amañ e ranker lakaat un notenn evit degas sklerijenn e speredoù 'zo. Ur c'hefridiad eus an Emsav a c'hell bezañ implijad eus ar Stad C'hall, - pa'z eo mad an Emsav ma ve el lec'h-se, pe voutinoc'h, pa rank kaout ur goprer. N'eus aze kudenn ebet. Kudenn ez eus hepken evit ar re na ouzont ket pelec'h int kefridiaded ha pelec'h implijidi.

II. Ar sevenadennoù.

Lec'h ez eus da vegañ goanag pa niverer an dud a spered, a youl hag a intrudu a vez hiziv o poaniañ war zouar Breizh evit kas sevenadennoù da vat war an holl dachennoù.

1. Tud o ouestlañ eurvezhioù bemdez da reiñ lusk ha lufur d'ar yezh, da sevel ha da embann oberennoù e brezhoneg, da ledañ ar yezh dre he c'helenn hag he brudañ, en o ziegezh, en o c'hêr, er vro.

2. Labourerion-douar o tiskouez nerzhder ha herded espar evit kreskiñ askorusted o atantoù; danvez diorreerion oc'h en em gannañ feuls e dezerzh an armerzh breizhat.

Ar sevenerion-se avat a c'hell ren o labour :

a) Pe e-ser an Emsav rakstadel. Ennañ hepken e kavont ur ster d'o strivoù hag o chañs d'ober berzh. Sevenadennoù Gwalarn hag Al Liamm ne vint sevenadur da vat nemet en ur Stad Vrezhon; Frañs na bro all ebet n'he devo biken lec'h evito. En ur riez vrezhon hepken e kavo poblañs-labour hag -embreger Breizh an tu d'en em ziorren ha da gemer perzh e levierzh armerzh ar vro.

b) Pe gant ar gredenn en un trec'h hiniennel, darnel, micherel. Gant ar gredenn da skouer ez eo a-walc'h komz, skrivañ ha brudañ brezhoneg evit ma vo "saveteet" ar yezh en diwezh. Pe gant ar gredenn e c'hell ar c'hounideion vreizhat, dre wellaat doareoù kalvezel

o labour, dre gevatalaat o micher d'ar micherioù all, "saveteiñ" o c'hendere, h.a.. Kemend-all a opiomoù eo ar c'hredennoù-se, opiom ar yezhelouriezh, opiom an armerzhelouriezh (8).

k) Pe o fiziout war ar Stad C'hall, he c'hargidi, he dilennidi, evit kas da bennvat al labour embreget gant Breizhiz evit terriñ o sujidigezh d'ar Stad C'hall end-eeun. Kontañ war ar Skol-Veur c'hall evit "saveteiñ" ar brezhoneg. Gortoz digant maodierned Paris ha parlamantourion an R.S.B. (9) ma tiskoulmint "kudennoù ar c'henwerzh, an ijinerezh,..."

III. Ar stourmoù.

Ar stourm ouzh ar galloud sujer a c'hell bezañ :

- pe gouzañvat : nac'h kemer perzh er vuhez vroadel c'hall;
- pe oberiat : degas dizurzh er vuhez vroadel c'hall, dre zistr-
ujañ arouezioù, tarvañ binvioù pe herzel ouzh obererion ar galloud
gall.

E gwir, unan a-c'horre eo an diforc'h klasel etre ar stourmoù gouzañvat hag oberiat, ken en o hentoù, ken en o fal a zo mirout ouzh ar Stad sujer a embreger he galloud er vro.

Meur a zoare avat ez eus da veizañ ar stourmoù-se :

a) Urzhiet e c'hellont bezañ gant an Emsav-dieubiñ, da lavarout eo gant an danvez Stad Vrezhon a labour drezo da gemer he lec'h reizh er vro.

b) Aozet e c'hellont bezañ ent-hiniennel, pe e-ser strolladoùigoù hep diazez stadel ha hep pal resis. Un hent dall eo : lakaat a reer aze kalz en arvar evit disoc'hañ gant netra pe gant gwashoc'h eget netra. Un dispac'h n'eo ket un taol poker.

k) Renet e c'hellont bezañ e-ser strolladoù goudoret gant ar Stad C'hall, evel ar c'hostezennoù politikel gall, ar c'hweluniadoù, h.a.

Spisaat a ranker ur wech c'hoazh, evit ar speredoù nec'het, e c'hell c'hoarvezout d'un emsaver pleustriñ an hentoù merket b) ha

k) amañ diaraok. Ne c'hell bezañ avat nemet war urzh an Emsav e-unan, da lavarout eo evit ur gwel hepken, rak zoken p'emañ o sentif doujus ouzh ar galloud sujer, e heuilh e gwirionez an hentoù a). Hogen seurt embregerezhioù a ampleg un Emsav diazezet mat endeo ha gouest da ensilañ ar benvegadur enebour. Ar re a glask krediñ ha lakaat da grediñ ez ensilont an enebour hep kaout a-dreñv dezho neudenoù dir un Emsav peururzhiat n'int nemet touellerion.

An Emsav frammet nemetken a c'hell reiñ ster, unvaniezh ha galloud da gement a vez graet evit mad ar bobl vrezhon.

Pal an Emsav zo krouiñ aozadurioù stadel brezhon hag o lakaat da gemer lec'h an aozadurioù gall e Breizh. An ober-se a ampleg ur stourm etre an aozadurioù brezhon hag an aozadurioù gall, ur stourm renet bepred war an amboaz da greñvaat an aozadurioù brezhon ha da wanaat an aozadurioù gall.

Eus an ober-se hepken, a zo da gentañ un ober-krouiñ, e teu e ster da gement a vez sevenet e Breizh.

Drezañ e ro da Vreizh krouerion ar vuhez speredel, skrivagnerion ha studierion, un dremm m'en em anavezio enni ar remziadoù da zont; hag e prientont magadurezh ar vroad yaouank dieub pa gemero he lañs er bed.

Drezañ, ha drezañ hepken, e tougo frouezh al labour kalet renet, en aner evit ur gwel hiziv, war dachenn an armerzh; embregerion ar gennadoù kentael, eilvedel ha tredeel a weler o poaniañ gant gred er vro, zo evit gwir o prientiñ gounezerezh, greanterezh, gwazerezh ar riez vrezhon; teurel a reont an diazezoù a roio dezhi an tu d'en em zieubiñ e-keñver an armerzh evel m'he devo en em zieubet da gentañ e-keñver ar politikerezh.

Drezañ e teu o ster d'ar stourmoù, ha da gentañ o reizhwiriegzh. Asantiñ d'un dle ponner eo bepred disfontañ an urzh, ha pa ve an urzh enebour. Strishoc'h a-se e tle bezañ urzh an emgann freuzañ-Stad. Renet en dizurzh, hep diazez start, hep pal spis ha hollel, ez eo an emgann-se direizh, ouzhpenn ma n'en deus chañs ebet da zisoc'hañ : n'eo ket reizh distrujañ un urzh hep kaout un urzh welloc'h da lakaat

en he lec'h. Ar brezel dispac'hel n'en deus reizhwiriegzh nemet evel savelidigezh ur Stad nevez.

An obererezhioù darnel, al labour sevenadurel pe ar stourm kevredigezhel hag armerzhel, n'o deus reizhpoellegezh, nag unvaniezh, na reizhwiriegzh drezo o-unan. Ne c'hellont kaout ar perzhioù-se nemet e-keñver ar Stad ma sellont outi en o dremmwel. E-se ez eo an ober politikel e Breizh disheñvel diouzh ar pezh ez eo e Bro-C'hall, rak kent loc'hañ e rank dibab e pe stern stadel en em lakaat : pe er stern gall, anezhañ ar Stad hag ar c'hostezennoù gall, pe er stern brezhon, anezhañ an Emsav rakstadel. Dav eo gouzout avat n'eo ket an Emsav sammad a-vloc'h an obererezhioù darnel a zo e Breizh, - seurt sammad o vezañ un danzead-spered o c'holeiñ an digenurzh hag ar fillidigezh war an dachenn, - met ar framm istorek unvan ma kemer pep obererezh e lec'h ennañ, ha ma kav ennañ ster, gwir ha galloud.

(1) Al Liamm 65/99, Du-Kerzu 1957.

(2) Sl. Al ledemsavioù, Emsav 5/113.

(3) Danevelloù 1964, S.A.D.E.D. Kel-14/16-17.

(4) Sl. Stad al labour e diwezh 1967, Emsav 12/313.

(5) Sl. "Emsav" ha "Kendalc'h", Emsav 4/86.

(6) evel (2), p.115 pergen.

(7) Sl. Hag-eñ ez eus ur gudenn eus an teodyezhoù e Breizh ?, Emsav 4/82; Pelec'h gwriziennañ ?, Emsav 6/129.

(8) Sl. Opiom an Emsav, Preder 24-25/55, 1961; Al luskadoù politikel e Breizh e diwezh 1966, Emsav 1/6.

(9) Ranndir Steuñvel Bretagne; resisadurioù a gaver war Emsav 7/167, notenn (4).

R O L L A R P E N N A D O U

E M B A N N E T G A N T " E M S A V " E 1 9 6 7

h e r v e z u r z h a r p a j e n n a d u r

Perak " <u>Emsav</u> " ?	1/5
Al luskadoù politikel e Breizh e diwezh 1966	1/6
Stourm AR CHALOTÉZ	1/10
Hengoun hon Emsav : "A-enep d'ar gelennadurezh divyezhek" (arroud)	1/18
Notennoù armerzhel (1), an armerzh	1/19
Meizad ur Stad Vrezhon	2/3
Hag-eñ ez eus ur sevenadur brezhon ?	2/5
Meven MORDIERN	2/7
Notennoù armerzhel (2), ar gounezerezh	2/12
Lennadennoù	2/16
Un Aozadur politikel	3/48
Lec'h ar yezh en Emsav hag er vro	3/51
Enkadenn ar bloavezhioù pemont	3/54
Frañsez VALLEE	3/58
Notennoù armerzhel (3), ar greanterezh	3/67
Bruderezh ha reizhded	4/77
E-ser dilennadegoù	4/80
Hag-eñ ez eus ur gudenn eus an teodyezhoù e Breizh ?	4/82
"Opiom an Emsav" (arroud)	4/85
<u>Emsav</u> ha <u>Kendalc'h</u>	4/86
Roll an Emsav	4/91
Notennoù armerzhel (4), ar c'hehenterezh	4/92
Ster hon Istor	5/101
"Studi hon Istor" (arroud)	5/104
An Emsav evel ober hag evel Istor	5/105

Ar C'hwezekvet Kantved ha Beltram AN ARC'HANTREG	5/108
Al ledemsavioù	5/113
Notennoù armerzhel (5), ar boblañs	5/117
Pelec'h gwriziennañ ?	6/129
"NEVENOE, Den a vrezel, Krouer ur Stad" (ademb.)	6/133
Lec'h <u>Gwalarn</u> en Emsav	6/137
An Trede Emsav gwelet gant skolidi S.A.D.E.D.	6/145
"Diskleriadurioù" (arroud)	6/149
Notennoù armerzhel (6), an isdiorreadur	6/150
Hag-eñ e c'hell an Emsav kaout ur politikerezh diavaez war hir dermen ?	7/161
"Kornog" (arroud)	7/167
Penaos anaout an Emsav war an dachenn ?	7/168
Hent ar sokialouriezh e Breizh	7/172
"Ar Falz" (arroud)	7/177
Notennoù armerzhel (7), elfennoù ar c'henderc'hañ	7/178
Penaos urzhiañ al labour emsavel	8/191
Gwriziennañ en Emsav	8/191
An emsaver a ren e vuhez e brezhoneg	8/198
Petra eo al labour emsavel bremañ ?	8/203
Buhez an emsaver	8/206
An Emsav evel kevredigezh	8/206
An emsaver e kevredigezh an Emsav	8/212
Gwerinveliezh	9/223
Ezhommoù amemsavel an emsaver	9/229
Notennoù armerzhel (8), ar c'horvoder : I. ar gopr	9/236
Kendereoù ha politikerezh e Breizh	10/253
Stad ar boblañs e Breizh	10/258
Notennoù armerzhel (9), ar c'horvoder : II. ar c'hampi III. al leve IV. an helv	10/261
Kudennoù pleustrek an Aozadur Politikel brezhon	11/283
Perak devezhioù studi politikel ?	11/287

"Broad ha Stad" (arroud)	11/291
Evezhiadennoù war an Dugelezh e Breizh	11/292
"Isdiorreadur hag Istor" (arroud)	11/298
Unvaniezh an Emsav	11/299
"Unvaniezh an Emsav" (arroud)	11/304
Notennoù armerzhel (10), ar C'horvoder Broadel, kevanstrolloù broadel	11/305
Stad al labour e diwezh 1967	12/313
Evezhiadennoù war stagidigezh Breizh ouzh Bro-C'hall	12/319
<u>Kuzul ar Brezhoneg</u> hag an Emsav	12/324
Roll ar pennadoù embannet gant Emsav e 1967	12/334
Gerva 1967	12/337

G E R V A 1 9 6 7

(Ar sterennig a verk e kaver diskleriadurioù war ster an termen en arroud meneget).

aketat, 3/71	aoz ar glad, 2/13*	arver stadel, 4/82
adaoz ar glad, 2/13*	aozadou apotikel, 3/72	arverañ, 3/72*
adeilad, 1/12, 1/15*	araez, 4/97*	arvuziad-kretadur,
ademframmadur, 6/152*	- -beajiñ, 4/96	10/262*
adhentañ, 4/95	- -kehentiñ, 4/93*	- -eskemm, 10/265*
adpiaouañ, 10/262	- -kenderc'hañ, 7/183*	askorad, 2/13*
adplanedenn, 4/96	arbaradur, 10/273	askorusaat, 10/270*
aerdreizher, 4/94	arbarañ, 4/97*	atant, 1/12*
aerhenterezh, 4/96	arbenn dangorel, 10/273*	atebegezh, 11/285
aerhentoù, 4/92*	- ergorel, 10/273*	atil, 2/12*
aerlestr dre zazloc'h,	arbennigour, 2/16	aveadur, 3/70
4/96	arboell berrbad, 10/263*	aveiñ, 4/96
aerlinenn, 4/96	- frank, 10/263*	azon, 6/157*
aezhel, 4/97*	- postadus, 10/263*	
aezhennsan, 4/94*	- standur, 10/263*	balzit, 3/70*
agio, 10/264*	arboellad, 1/22*	bandenn warellek, 8/190
amaezh, 9/240	arboellañ, 1/22*, 7/184*	barr-bevañ, 6/157*
amaezhiad, 9/240*	ardaladur, 7/186*	bastusted, 7/178*
amaezhiadur, 11/308	ardalañ, 7/186*	bastuster, 7/178*
amkan, 11/284*	ardivink-stuziañ, 7/173	bed greantel, 6/150*
amdalus, 10/279*	argerzhad, 6/157*	benevel, 5/120
amdalusted, 10/262*	- -diorren, 6/152*, /156	benevelezh, 5/125*
amemsavel, 9/229*	- -dispenn, 6/156*	benveg-ergorelaat,
amgampi, 10/262*	argreskus, 9/239*	12/316*
amgerc'hell, 4/96*	arhoali keitat, 5/121*	- -stummañ, 12/313*
amgestouek, 10/280*	arc'hadurioù, 10/254	benvegijinenn, 7/183*
amparañ, 7/184	arc'hant hegerz, 10/263*	bevezadur disoc'hel,
amparidigezh, 11/287	- laosk, 10/263*	11/306*
ampleg, 7/163	arc'hopr, 9/239*	- treugel, 11/306
amplegad, 4/79*	armerzh, 1/19*	bevezer, 1/19*
amred, 7/187*	- diempret, 6/154*	bevezerezh, 1/19*
amsavadez, 9/224	- divelfennel, 6/154*	beveziñ, 1/19*
amsaverez, 5/122*	- mestroniet, 6/154*	bleupad, 11/291
amsaviñ, 5/125*	- steuñvek, 10/265*	bodad kefridiet, 1/12
amveziadur, 10/283	armerzhégoroniezh,	bonreizh, 7/167*
anadenn, 5/116*	7/182*	bonvezañ, 7/169*
anadenn an heklev, 5/115*	armerzhelour, 1/7, /9*	bonveziad, 7/169*, 11/290
12/329	armerzhelouriezh, 1/9*,	bonvezusted, 7/170*
aocher, 4/95*	12/331	bouederezh, 3/71*
araokaat kalvezel, 7/181	armerzhour, 1/21*	bouedvirerezh, 3/71*
aotrouniek, 6/156	armerzhouriezh, 1/21*	breüsted, 7/179*
aotrouniezh speredel,	arnevez, 4/85*	brezel dispac'hel, 5/113
9/225*, 12/317*	arver frank, 10/279*	brient, 9/227*

- brientin, 9/228*
 brientinel, 9/228*
 brientiniezh, 9/228*
 brientinveliezh, 9/228*
 brizhveizer, 11/288
 bro gotoñser, 3/71*
 - c'hloaner, 3/71*
 - vestroniet, 6/155*
 - vestroniour, 6/155*
 broad, 4/97*
 - proletaer, 6/154*
 buhezel, 7/179
 buzad, 7/178*
 buzad dirann, 10/279*
 - hollel, 10/275*
 buzrann, 9/244*
 buzrannañ, 9/244*

 kadoniezh, 7/167*
 kaladur, 3/71
 kalvezadel, 3/72*
 kalvezerezh, 1/20*, 3/67
 kalvezour, 2/13*
 kambr-lenn, 1/16
 kampi, 9/236*, 10/261*
 - kriz, 10/262*
 - rik, 10/262*
 karbed, 4/92*
 karbedeg, 4/93*
 karger, 4/94*
 Katared, 3/57*
 kataregezh, 3/57*
 kediadenn revel, 5/125
 Kedskor, 9/246*
 kedvezañ, 7/169*
 kedvuhéz, 6/157*
 keflusker diesel, 4/94
 kefredel, 7/187*, 9/241
 kefridiadelezh, 10/255
 kehenterezh, 4/92*
 - stlennel, 4/92*
 - tolzel, 4/92*
 kehentiñ, 4/92*
 keinvro, 4/97*
 kelc'h-bac'h, 4/77, 9/244
 kelc'h-emwashaat, 6/154
 kelloz, 3/71
 kempennouriezh, 7/174*
 kempennourion, 11/304
 kemplezh, 3/68
 kempoell, 11/302

 kempoellañ, 11/303
 kenaoz ar boblañs, 5/118*
 kenberc'hentiezh, 9/245
 kenkizañ, 1/8
 kendere, 10/254*, /257
 kenderc'h, 1/19*
 Kenderc'h Broadel,
 11/305*
 - - kriz, 11/305*
 - - rik, 11/306*
 kenderc'had, 1/19*
 - disoc'hel, 11/306*
 - treugel, 11/306*
 - hollel, 11/306*
 kenderc'hadur hollel,
 11/306*
 kenderc'hañ, 1/19*,
 7/177*
 kenderc'her, 1/19*
 kenderc'husted, 10/265
 - keitat, 10/271*
 - orel, 10/271*
 kendiorreadur, 7/164
 kendreiñ, 5/117*
 - ar boblañs, 5/120*
 - egorel, 5/120*
 - remziel, 5/120*
 kenelwerinelour, 11/283
 kengantañ, 2/15*
 kengladegezh, 2/13*
 kengor, 9/244
 kengra, 10/264
 kengreadur, 9/249*
 kentaël, 6/150
 kentvezout, 7/182
 kenvad, 1/10, 5/104*
 Kenvarc'had, 7/163
 kenvezañ, 7/169*
 kenwerzh, 1/20*
 - -diabarzh, 1/20*
 - -diavaez, 1/20*
 kêrelaat, 6/151*
 kêriekaat, 6/151*
 kestouek, 10/280*
 kestouegezh, 10/280*
 kevadegel, 7/171*
 kevala, 3/53, 7/183*,
 10/261*
 - argemmel, 10/277*
 - kendalc'hel, 10/277*
 - gwerzhel, 7/186*

 kevala hollel, 10/277*
 - istorek, 11/290*,
 12/313
 - jederezhel, 7/186*
 - red, 11/306*
 - sonn, 11/306*
 - traezel, 7/186*
 kevalael, 3/52
 kevalaour, 2/17, 6/150*
 kevalaouriezh, 6/150*
 kevanstroll, 11/305*
 - broadel, 11/305*
 - diabarzh, 11/305*
 kevanaozañ, 3/73*
 kevahaouzel, 3/73*
 kevandir, 4/97*
 kevarzh, 5/104*
 kevarzhe, 5/104*
 - -genskoazell, 9/242
 kevarzhel, 5/104*
 kevarzhelaat, 9/226, /245*
 kevarzhelour, 9/241*
 kevatalaat, 12/331
 keveleriezh, 9/245*
 kevelouri, 2/13*
 kevran, 9/249*
 - -goskor, 9/245*
 kevraneg, 9/249*
 kevrat, 9/249*
 - -c'hoprañ, 9/237*
 - -prestañ, 10/262*
 - -stroll, 9/239*
 Kevre Komunour Etrevroad-
 el, 9/242
 kevread keltiek, 7/162
 kevreadelezh, 4/77
 kevredadouriezh, 6/157*
 kevrederezh, 7/165
 kevredikaat, 9/246*,
 11/287, *Vulgar*
 kevredigezh kevalael,
 6/154*
 kevredigour, 9/246*
 kevuziad-stroll, 9/239*
 kevuziadur, 9/237*
 - ar riskl, 10/277*
 kevuziañ, 9/237*
 kevreizhañ, 11/286, /287
 kinnig, 1/21*
 klañvdiet, 7/180
 koataerezh, 2/15*

kolc'hoz, 2/13	darbarer eeun, 9/240*	dieiltro, 2/3
korf a oberoù, 7/170*	- arbennik, 9/240*	diemframmadur, 6/152*
korf ar prest, 10/261*	darempredel, 6/154	diforc'hat, 10/275
copartnership, 9/245*	dargemmoù kevadegel, 10/276*	difrouezhiñ, 5/125*
korvoder, 7/185*, 9/236*	dargemmoù treadegel, 10/276*	- kimiek, 5/125*
Korvoder Broadel, 11/307*	darvoud armerzhel, 1/20*	- surjaniel, 5/125*
- - rik, 11/307	- kalvezel, 1/20*	difredañ, 9/248
- - dieub, 11/308*	darvoudusted, 10/277	digempouez isdiorreel, 6/156*
- - dre annezad, 11/308*	dasparzhañ ar madoù, 1/20*	digestouek, 10/280*
korvoder digoust, 10/269*	dasparzh egorel, 5/117*	dic'houested, 9/247*
- - dic'hwel, 9/248*	dastaladur, 9/247	dic'hwel, 7/180*, 9/248
- diret, 10/269*	dastalañ, 9/249*	dilabour, 7/180*
- treuzdoug, 9/246*	dazloc'her, 4/96	- -arc'hañ, 7/180*
korvoerezh, 10/264	dehentañ, 4/92*	- kalvezoniel, 7/180*
korvoiñ, 2/15*	demokrat, 9/228*	- kandroel, 7/180*
- dihanterat, 2/14*	demokratel, 9/228*	- tuezal, 7/180*
- hanterat, 2/14*	demokratelezh, 4/77	dilerc'hiat, 10/275
korvosavelañ, 10/266*	demokratiezh, 9/228*	dilhaderezh, 3/72
koskor kevrannek, 9/245*	den keitat, 7/181	dinodiñ (prizioù), 10/271
koshadur ur boblañs, 5/123*	derez mann, 12/313*	diogelad, 9/246*
kotoñsadoù, 3/71	derc'han, 3/72*	Diogelerezh Kevredigezhel, 9/246*
koumanantad, 2/14*	deskoniadur, 3/68	dioueradus, 10/263
koust ar bevañ, 9/238*	destagidigezh, 9/228*	dioueradusted, 10/263
koust-kenderc'hañ, 10/268	deur, 9/249*	diouerusted, 10/265*
kravez, 9/228*	deuriad, 9/249*	disavad, 10/274
- ar bobl, 9/224*	deuriadekaat, 9/245*	disavel, 11/284
kreizenn-diorren, 6/153*	deuriat, 9/249*	diskoleg, 5/120
kretadurezh kevredigezh- el, 9/242*	devezhour, 2/14*	diskont, 10/262*
krommenn-dasparzh ar c'horvoderioù, 11/310*	devoud, 1/21*	disfontañ, 12/332
krugell an oadoù, 5/118*	- armerzhel, 1/21*	disfonterezh, 11/299*
daelerezh, 10/286	devoudañ, 6/132*	disgouennañ, 5/124*
dafar houarnhentel, 3/70	devouder, 6/156	dispac'helour, 9/242
- luc'harzel, 3/72	dewerzherezh ar gour- c'hwelioù, 9/240*	Dispign Broadel, 11/308*
dalc'hiat, 9/237	dezhannadenn, 12/329	- - kriz, 11/308*
dalc'hiadegezh, 9/237	dezhannañ, 10/253	- - rik, 11/309*
damkaniezh, 10/280*	dezv, 7/167*	dispredadur, 11/307*
damkanour, 10/280*	dezvad, 11/285, 12/325	dispredet, 11/307*
dangorek, 3/57*	dezvel, 7/161, /167*	disoc'haozad, 11/306*
dangorelezh, 10/273*	diazez ergorel, 9/226	disteradur ar gerz da zont, 10/264*
dangorelouriezh, 3/57*	dibab kalvezel, 4/78	divaeziadeg, 6/155*
dandez krai, 3/68*	- krennus, 4/90	divigad, 7/187*
- gremm, 3/69*	dibaliat, 5/115	divroañ, 5/121*
- meinel, 3/69	dibenndermen, 10/267	diwan, 7/186*
danzeadur ar c'hevala, 7/184*	dibolitikaat, 1/7	diwerzhekaat, 10/263
daranverezh, 10/280*	dibolitikel, 1/7	diwriziennadur, 6/129, /131*
	dibolitikelezh, 7/172	dornreet, 3/68*
	dibriediñ, 5/119*	dornwezh, 3/72*

- dornwezherezh, 3/67*
dornwezhour, 3/72*
douarhent, 4/93*
douarhenteg, 4/93*
douaroniezh armerzhel,
7/182*
douar orel, 10/269*
doupleuriadelezh, 9/228*
dourdredan, 3/69
dreistad-kef, 10/263*
- dangorel, 10/273*
- dioueradus, 10/263*
- disoc'h, 10/263*
dreistbevañ, 10/256
dreisted al liñvelezh,
10/265*
dreistgwir, 1/11
dreisthelv, 10/275*
dreisttudadur, 5/124
drevouriezh, 12/314*

egor, 5/125*
egor armerzhel, 7/183*
egoroniezh armerzhel,
7/182*
ehanoù gopret, 9/243
ec'honad, 4/97*
ec'hwel, 7/180*
elektronik, 7/181
elfennoù ar c'henderc'h-
añ, 7/178*
elvad, 4/94*
embreger hiniennel,
10/279*
embregerion, 7/180
embregour, 10/277*
emdarzh, 7/175*
emdarzhek, 10/254, 12/316
emdarzhegezh, 7/177*
emdarzhelouriezh, 7/175*
emframm, 6/153
emgefreak, 3/72*
emgefren, 7/181*
emouiziek, 9/241, 10/254,
12/316
emouiziekaat, 10/254*
emouiziegezh, 7/177*,
9/242
emplegañ, 6/132*
emplegat, 10/262
emsav kevarzhelour, 9/241*
emsav-dieubiñ, 5/113*
emsavadenn, 5/101
emsavek, 5/107
emskiant a gendere,
10/254*
- a renkad, 10/253*
emzalc'h mojennek, 3/55
enkadenn-armerzh-ved,
9/242
enkefiañ, 10/263
endoniad, 6/131*, 7/169*,
11/290, 11/302
enebimpalaerel, 7/166
enezennad, 6/153*
ensezañ, 7/185
ensilañ, 12/332
enteuzadur, 9/228*
eouldi, 3/71*
eoullistr, 4/95*
eoulsan, 4/94*
eoulvaez, 4/94*
ergorek, 3/57*
ergorelaat, 11/288*
erlusk, 4/94*
- derc'hanel, 4/94
estrenekaat, 5/101
estrenveliezh, 9/227*
Etrevroadelenn, 9/242
ezkefiañ, 10/263
ezplegat, 10/262
eztennañ, 4/94

faezhiad, 5/107
fard, 4/95*
- kriz, 4/95*
- -ec'honad, 4/95*
- rik, 4/95*
- -tolz, 4/95*
faskour, 1/8, 10/253
feur-amsaviñ, 5/122*
- -kreskiñ remziel,
5/122*
- -dibriediñ, 5/121*
- -dimeziñ, 5/121*
- -emgreskiñ, 5/122*
- -genel, 5/120*
- -gouennañ, 5/121*
- -mervel, 5/121*
- -postañ, 7/184*
- -stabilaat ur bobl-
añs, 5/122*
feurmer, 2/14*
fibrann, 3/71
fiziadur, 6/155
Fiziokrat, 9/241, 10/267
forzh, 4/93*
framm kevreadel, 7/162
- dreistbroadel, 7/162
- rakstadel, 4/91
frankizour, 7/184
fred, 7/186*
fred (lestr), 4/95*
frediñ ul lestr, 4/95*
freuz-yalc'h, 9/242
freuzañ-Stad, 12/318,
12/332
fuadur ar c'hevala,
6/154*
furm amzeriek, 7/171*

galloud, 9/227*
- politikel, 9/225*
12/317*
galloudegañ, 3/56, 9/223
gametoù, 5/125*
ganadus, 5/124*
gaollour, 10/253
gaonac'hter, 5/124
gennadoù armerzhel,
5/119*, 6/151
ginad, 5/123
gingresk, 10/267
glad, 7/182*
Glad Diorren Europat,
7/164
glanelour, 3/57*
glanelouriezh, 3/57*
gled, 10/267*
gloanadoù, 3/71
gloanerezh greantel,
3/70
golorod, 3/72
gopr, 9/236*
- -amaezh, 9/240*
- -amsaviñ, 9/247*/248
- argreskus, 9/239*
- kenfeuriek, 9/245*
- kevredigezhel, 9/246*
- kevredigour, 9/246*
- -dic'hwel, 9/248*
- diouzh an amzer,
9/239*

- gopr diouzh ar gour-
 c'hwel, 9/240*
 - diouzh ar pezh,
 9/239*
 - e moneiz, 9/237*
 - e traezoù, 9/237*
 - gwerc'hel, 9/238*
 - izelañ ret, 9/243*
 - merkel, 9/238*
 - nevidek, 9/241*
 - stroll, 9/239*
 goprard, 9/237*
 gopradelezh, 9/240*
 goprardur bloaz gwar-
 antet, 9/248*
 gopreostour, 2/14*
 goprer, 9/237*
 goprou tiegezh, 9/247*
 gouelmikael, 10/267*
 gouezoniezh, 1/19*, 3/67
 goulenn, 1/21*
 - kestouek, 10/280*
 - sonn, 10/280*
 gounezadur, 2/13*
 - bouedel, 2/13*
 - greantel, 2/13*
 - gwiadell, 2/13*
 gounezerezh, 2/12*
 - arnevez, 2/13*
 - askoridik, 2/12*
 - astennidik, 2/12*
 - henvoazel, 2/12*
 gounideg, 1/12*
 gourevel, 5/120
 gourevelezh, 5/125*
 gourferc'hennerezh,
 2/14*
 gourferzhek, 9/240*
 gourfolitikaat, 1/9
 gourhent, 4/93*
 gourc'hwel, 7/187*
 gourc'hweleg, 7/180*
 gouzafivat, 6/132*
 graz, 12/314*, 1/330
 greanteladus, 6/151
 greantelañ, 5/119
 greanterezh, 3/67*
 greanti, 1/19*
 greantour, 3/72*
 gremm, 3/69*
 - anvevel, 3/67*
 gremm bevel, 3/67*
 - derc'hanel, 3/69
 - -loc'hañ, 4/94*
 gwaredoù, 9/247*
 gwarellek, 8/190
 gwazad, 7/178*
 gwazadur, 5/125*
 - ledforan, 9/248
 gwazadurezh, 9/240
 Gwazerezh Arbennik,
 11/284*
 gwellenteziou, 9/240*,
 9/244*
 gweraerezh, 3/72
 gwerin, 9/228*
 gwerinek, 6/156, 9/228*
 gwerinel, 9/228*
 gwerinelezh, 9/228*
 gwerinelour, 9/228*
 gweriniezh, 9/228*
 gwerinour, 9/228*
 gwerinleuriadelezh,
 9/224*
 gwerinveliezh, 9/223*
 gwerzh korvosavelat,
 10/266*
 - ouzhpennet, 11/306*
 gwerzh verkel, 9/238*
 - werc'hel, 9/238*
 gwerzhañ war astermen,
 10/262, /279*
 - war dermen, 10/262*
 gwerzhel, 7/186*
 gwezhiader, 5/125*
 - benevelezh, 5/120*
 - gourevelezh, 5/120*
 gwezhour arbennik,
 9/240*
 - gourferzhek, 9/240*
 - perzhek, 9/240*
 - devezhiat, 2/14*
 - -douar, 2/14*, 7/180
 - rannvloaziat, 2/14*
 gwiaderezh, 3/71*
 gwiennou, 3/72*
 - kalvezadel, 3/71*
 - kevanaozel, 3/71*
 - kimiek, 3/71
 gwir trael, 5/110
 gwiskad aradus, 2/12*
 gwiskadoù ar stuzegezh,
 6/151*
 gwreztredan, 3/69
 gwriziennañ, 6/129*
 gwriziennel, 5/101
 hanez, 5/103*
 hanezour, 5/105*
 hanezouriezh, 11/289
 harz-labour, 7/180*
 hegerz, 10/279*
 hegerzded, 10/265*
 helosk, 4/96
 helv, 9/236*, 10/274*
 - glan, 10/275*
 - orel, 10/275*
 helvelour, 10/277*
 hended, 9/248
 henvoazel, 4/85*
 hilastaliñ bevedel,
 5/125*
 - kimiek, 5/125*
 - treloc'hel, 5/125*
 hinienn armerzhel,
 7/180*
 hoali keitat, 5/121*
 hontsteriañ, 5/107*
 hontwerzhad, 10/264/277*
 houarnhent, 4/93*
 houarnhenteg, 4/93*
 houarnouriezh, 3/69*
 c'hwelgevrat, 9/244*
 c'hweluniad, 9/241*
 c'hweluniaderezh, 10/254
 c'hweluniadour, 9/232
 ijinenn dre vurezh,
 3/67, 4/94
 - c'hounezel,
 - -labour, 7/185*
 - -luskañ, 7/185*
 ijinerezh bouedel, 3/71*
 - kimiek, 3/71*
 - dornwezhel, 3/67*
 - elektronek, 3/72
 - greantel, 3/67*
 - gwiadell, 3/70*
 imbourc'h gouiziel, 3/67
 impalaerouriezh, 7/164
 impliji, 7/180
 isdiorreadur, 6/150*

- isgoprañ, 10/277
 isvevenn, 10/265
 istorek, 3/56

 yezhelouriezh, 12/331*
 yoc'h, 7/177*

 jederezh, 7/187*
 Jederezh Broadel, 11/305*
 jedour, 7/187*
 jutadoù, 3/71

 labour kefredel, 7/179*
 labour kigennel, 7/179*
 - diouzh ar stlej,
 7/179*
 - gremmel, 7/179*
 - stlennel, 7/179*
 labourer dalc'hiat,
 9/237*
 - dizalc'h, 9/237*
 lakadenn, 3/50, 12/329
 largenteziou, 9/244*
 ledemsav, 5/113*, /116*
 ledforan, 9/246
 led-forzh, 4/93*
 lec'hienn voutin, 4/84
 lestraz, 4/95*
 lestr-linenn, 4/95*
 leuriadiñ, 5/104*,
 9/227
 leve, 9/236*, 10/267*
 - adeiladel, 10/271*
 - ar brenerion, 10/274*
 - armerzhel, 10/270*
 - ar werzhourion,
 10/274*
 - dangorel, 10/273*
 - diwar an askorusaat,
 10/270*
 - diwar an dibaoted,
 10/271*
 - diwar an dibarder
 kevadegel, 10/278*
 - - - - treadegel,
 10/278*
 - diwar an nested,
 10/269*
 - diwar ar c'hevala,
 10/272*
 - greantel, 10/272*

 leve maezel, 10/274*
 - maltuzel, 10/271
 - mengleuzel, 10/272*
 - orel, 10/271*
 - rikardel, 10/268*
 - tregemmel, 10/267*
 - tuezal, 10/278*
 lezennelouriezh, 2/3
 linkell, 5/125
 liñvel, 4/97*
 - (moneiz), 10/265*
 liñvenn, 4/97*
 livuzenn, 3/72
 lu dispac'hel, 5/113*

 mad-aveiñ, 1/19*
 - -beveziñ, 1/19*
 - -kenderc'hañ, 1/19*
 magerezh, 1/12*
 mammennoù gremm, 6/150
 Manifesto Komunour,
 9/242
 marksour, 10/253
 meno foran, 11/284
 mentelañ, 7/186*
 mereuri, 2/14*
 merour, 2/14*
 mesiazelezh, 3/55
 mestroniadur, 6/153*
 metaer, 2/14*
 metaerezh, 2/14*
 metaeri, 2/14*
 metaloù-kendeuziñ, 3/70
 metalouriezh, 3/69*
 - amhouarnek, 3/70*
 - -pleuskañ, 3/69*
 metou, 4/97*
 mevel, 2/14*
 mezell, 3/72*
 micher, 7/180*
 - emsavel, 9/232*
 - frank, 5/119, 10/279
 - vevañsel, 9/232*
 michercour, 7/180
 milinerezh, 3/71*
 mizoù mezegel hag
 apotikel, 9/247*
 mog, 5/120*
 mojennekaat, 3/56
 mojennegezh, 3/56
 monark, 9/228*

 monarkiezh, 9/228*
 mordreizher, 4/94
 morhent, 4/92*

 nannemsavek, 5/107
 narodniki, 6/129*
 nerzhoù-araokaat, 6/156
 neuroz, 3/53,
 - a faezhegezh, 5/107*
 neurozek, 3/52*
 nevid, 1/21*
 - al labour, 7/180*
 - dangorel, 10/273*
 nezadeg, 3/71*
 nezerezh, 3/71*
 niver-pal, 10/267

 oablhent, 4/92*
 oadvezh kevalael, 6/151*
 7/184*
 - greantel, 3/67*
 - rakkevalael, 6/151*
 ober gwriziennet, 5/106
 obererion ar c'henderc'h-
 añ, 7/178*
 oberiat, 6/132*
 oberierezh, 3/12
 or, 10/280*
 orel, 10/280*
 orelour, 10/280*
 ouzhpennad gwerzh, 11/306*

 pennaenn an div veli,
 12/317*
 pennaenn unelded ar
 priz, 10/268*
 pennwir, 10/267*
 perc'hentiezh prevez,
 2/14*
 - -Stad, 2/13*, 7/182*
 perzhok, 9/240
 perzhegezh, 7/187*
 perzhiadekaat, 9/244*
 perzhiat, 9/244*
 peuzleve, 10/273*
 plant gwiennek, 3/70*
 pleusk, 7/178, 12/317
 pleuskad, 4/95
 pleuskañ, 3/72*
 poblañs kentael, 6/155*
 - -labour, 7/180*

poblañsouriezh, 5/117*	reuzioù al labourer, 9/246*	sevouriezh, 12/314*
poellata diwar an or, 10/280*	rev, 5/125*	sidanadoù, 3/71
poellata orelour, 10/280*	Reverzhi c'hreantel, 3/66*, 6/150	sioc'hanañ, 5/125*
politikaat, 1/7, 3/57, 11/287	reverzhi c'hremmel, 7/181*	sizhun bergont eurvezh, 9/243
postañ, 7/184*	- stlennel, 7/181*	sokialdemokratiezh, 7/177
pouezek, 4/94	rezid, 2/6, 4/79*, 9/227	sol an hent, 4/93*
prestadur emplegat, 10/262*	riez, 3/50, 4/97*	sonn (kevala), 11/306*
- eziplegat, 10/262*	riezelezh, 5/119	sonnet (arc'hant), 10/265*
prestañ, 10/261*	ruilherezh, 4/93	Stad, 4/97*
priz ar moneiz, 10/265*	rumm-tud, 5/119*	stadegoù, 5/125*
- naturel, 9/241*	sammad bremanaet, 10/266*	staliadoù, 11/306*
proletaerion, 10/254*	savad digoust, 10/269*	stêrhent, 4/93*
purerezh, 4/94*	saveladur, 7/167*	stern-gwiadiñ, 3/71
rakfurm, 7/176	savelañ, 7/167*	sternioù, 7/180*
rakgreantel, 6/152	savelenn an askorad war zigresk, 10/268*	steuñv, 7/187*
raklun, 7/167*, 11/284	saverezh tredanel, 3/72	steuñvek, 10/265
rakstad, 4/91	saverezh treloc'hel, 3/72	stevell, 5/125
rakstadel, 3/50	saviad, 3/57*	stlenn, 4/85*, /97*
rakzispac'hel, 7/175	savlec'hiañ, 10/253, 11/302	stlennad, 4/97*
rannadur al labour, 7/179*	saniou, 4/93*	stlennañ, 4/97*
ranndal, 9/249*	skeul wint, 9/243*	stlennhentezh, 4/96*
ranndir steuñvel, 7/179* 7/167*	skeuliad ar gourc'hwel- ioù, 9/240*	stlennhentiñ, 4/96*
Ranndir Steuñvel Bret- agne, 7/167*, 10/259*	skeuliatadur, 11/286	strizhled, 4/93*
rannvloaziad, 2/14*	skingehenterezh, 4/96*	stroll-bleniañ, 12/315*
rannvroelour, 3/56	skinoberiek, 3/69	strollad-bleniañ, 11/287*
rannvroelouriezh, 3/65	skiriañ, 3/72*	- -brudañ, 11/283
reell, 4/96*	skodenn, 9/246*	stourm a renkad, 10/254*
regehenterezh, 4/96*	skol orelour, 10/280*	sturyezhañ, 3/66*
reion, 3/71	Skor Kevredigezhel, 9/246*	sturyezhouriezh, 3/66*
reizhhefivelaat, 9/228*	skorenn, 9/246*	stuz henvoazel, 5/119*
reizhiad, 2/15*	- annezadur, 9/247*	- rakgreantel, 3/63
reizhyezhouriezh, 3/60*	- desavadur, 9/247*	stuzegezh, 3/53*, 6/129*
reizhpoellegezh, 12/333	- c'hanedigezh, 9/247*	- an diwriziennadur, 6/130*
reizhveli, 9/228*	- ungopr, 9/247*	- arnevez, 4/83
reizhwir, 9/228*	- vrazedded, 9/247*	- henvoazel, 6/152*
reizhwiriañ, 10/278	seim (gwin), 10/266	- c'hreantel, 6/151*
reizhwiriek, 9/225	sevel-Stad, 12/316	- rakgreantel, 4/83
reizhwirigezh, 9/228*	sevenadur, 2/5*, 6/130*	stuziañ, 7/173
renkad, 10/253*, /257*	sevener, 6/131	superfosfat, 3/72
rener kevredad, 10/279	sevenour, 6/149	tadelouriezh, 9/237*
reñverad, 7/187*	sevour, 12/314*	talañ, 10/275
reolerezh ar Stad, 9/248		talus, 10/279*
reoliñ ar genel, 5/124*		talvezad, 7/185*
Rerum Novarum, 9/242*		- gwerzhel, 7/186*

talvezad traezel, 7/186*	trael, 5/110	tuez, 7/187*, 10/256, 10/273
talvezadur, 7/185*	traezel, 7/186*	tro-vicher henvoazel, 3/67*
talvoudenn, 9/249	traezoù-arver, 3/72*	trobarzh, 7/167*
tarvañ, 12/331	- oberiet, 3/68*	troellerez, 7/185
tarzhidigezh ar bobl- añs, 5/123*	treadegel, 7/171*	troellzazloc'her, 7/185
tavantegezh, 11/310*	treamzerelezh, 5/105	truck system, 9/237*
telloù dieeun, 11/307*	Trede Bed, 2/16, 5/124	
- eeun, 11/308	treizhidell, 4/97*	
temz douar, 3/72	treloc'her, 7/181	uhelwrier, 7/181
teñzoriañ, 7/184*	treloc'herezh, 3/72*	unanenn diwezhañ, 10/280*
teodyezh, 4/82*	tremenerezh, 4/93	- orel, 10/280*
- arnevez, 4/83	treugaozad, 11/306*	unanforzh, 4/93*
- henvoazel, 4/84	treuzdoug, 9/246	unelded, 10/268*
terkadur, 4/96	treuztiriañ, 5/120*	unpenn, 9/228*
tiad(-tud), 5/120*	- devezhiat, 5/121*	unpennel, 9/228*
tiekaat, 2/12*	- dizistro, 5/121*	unpennelour, 9/228*
tieg, 2/12*	- enriezel, 5/121*	unpenniezh, 9/228*
- war zaouhanter, 2/14*	- etrieriezel, 5/121*	unstrollad, 11/284
tiegezh, 2/12*	- rannvloaziat, 5/121*	unveliek, 9/228*
tiraezhenn, 3/69	treuzvoudadur, 7/176*	unveliezh, 9/227*, /228*
tireoul, 3/69	treuzvroañ, 5/121*	unveliou, 9/228*
tirhent, 4/92*	trevekaat, 2/12*, 6/157*	unvennoud, 9/224
tiriegezh, 7/187*	treziad, 9/237*	urzhiataerezh, 7/179*
tolpadur, 6/150	treziadek, 9/237*	usvevenn, 10/265
tolpañ, 3/68*	trivliadelezh, 12/316	uzadur, 11/306*
tolz, 4/97*	tud divicher, 7/180*	uzurerezh, 10/263
tolzhenterezh, 4/92*	- -labour, 7/180*	
tonell, 4/95*	tudegezh, 5/117*	vigellig, 5/125
tonenn, 4/95*	- kriz, 5/118*	
touseg, 3/56, 9/234*	- rik, 5/118*	
traboteller, 4/95*	- vevedel, 5/118*	
	tuenn, 4/93*	

by

Mr
Mr